

GDK 971(045)=163.6

Tradicionalno srečanje mednarodnega združenja Pro silva Evropa 2018

Letna srečanja mednarodnega združenja Prosilva Evropa tečejo že vrsto let, vsako leto so v drugi državi. Letos je potekalo od 20. do 23. junija v Weimarju v Nemčiji. Na srečanjih organizatorji pripravijo zanimive strokovne ekskurzije, vsakič pa je tudi seja vodstva, na kateri udeležencem predstavijo poročilo o delovanju ter smernice za program. Pro silva Evropa trenutno šteje 27 držav v različnih oblikah nevladnih organizacij. Skupno poslanstvo je razvoj in popularizacija sonaravnega in ekonomičnega gospodarjenja z gozdovi. Združenje Pro silva Evropa bo prihodnje leto praznovalo 30 letnico obstoja. Jubilejno

srečanje ob 30 letnici bo v Sloveniji, kjer je bilo ustanovljeno leta 1989. Ta odločitev je bila sprejeta na lanskem srečanju v Romuniji na predlog predstavnikov Prosilve Slovenija.

Na predvečer, ko se zbirajo udeleženci, gostitelji tradicionalno pripravijo ogled mesta srečanja in prijateljsko druženje. Mnogi, ki se srečanj večkrat udeležijo, so že stari znanci in se temu primerno prijateljsko pozdravijo. Letos smo si na predvečer uradnega srečanja ogledali gostiteljsko mesto, znameniti Weimar, ki je znan kot zibelka nemške demokracije in mnogih arhitekturnih ter zgodovinskih znamenitosti

Slika 1: Mestna hiša v Weimarju (foto: T. Lesnik)

Gozd v Webichtu blizu Weimarja, 21. junij 2018

Prvega dne so nas organizatorji peljali v Webicht, nedaleč od Weimarja, kjer smo si ogledali 124 hektarov veliko gozdno površino s sestoji hrasta, javorja, belega gabra, lipe, divje češnje in jesena. Letna povprečna količina padavin je 570 mm in srednja letna temperatura 8,3 stopinje Celzija. Ti gozdovi so nekoč služili za lov meščanom Weimarja, danes pa so gozdovi odprti za javnost, predvsem za rekreacijo. Tu so panjevsko gospodarili že v srednjem veku. Znan rek gozdarja Wilhelma Eberleina iz leta 1618: »Gozd v Webichtu je zdaj star 8 let in mora rasti še 8 let, da ga bomo lahko posekali«. Leta 1651 so začeli s preoblikovanjem v baročni lovski gozd z zvezdastim sistemom poti v njem. Leta 1900 pa so gozd odprli za rekreacijske potrebe meščanov Weimarja. Lesna zaloga je od leta 1945, ko je znašala približno 90 m³ na hektar, narasla na 273 m³ na hektar v letu 2014. V gozdu se poleg drugih odvija zanimiva oblika rekreacije, »gozdno slikarstvo«. Poleg sprehajalcev, kolesarjev, tekačev, lahko vidiš tudi umetnike, ki jih pri ustvarjanju navdihujejo lepote

narave. Gospodarjenje v gozdu je sonaravno. V gozdu puščajo veliko mrtve lesne mase. Zelo si prizadevajo za stalen stik z obiskovalci gozda in upoštevajo njihova mnenja in predloge.

Slika 2: Mestni gozd v Webichtu (foto: T. Lesnik)

Slika 3: Mestni gozd v Webichtu (foto: T. Lesnik)

Gozdna uprava Eibenstock v zahodnem Rudogorju, 22. Junij 2018

V sklopu enovite gozdne uprave gospodarijo s pribl. 26.000 ha gozdov (320 – 1020 m n.m.v.), od tega je kar 81 % državnih. Njihovo delo združuje vse vidike gozdarstva od gojenja gozdov, ohranjanja narave do gradnje gozdnih prometnic, sečnje, spravila in prodaje gozdnih sortimentov. Zaposlujejo 34 delavcev v upravi in državnih gozdarjev, 55 gozdnih delavcev in izobražujejo 12 gozdarskih pripravnikov.

Sedanje gozdarsko vodstvo je delo prevzelo po spremembah leta 1990. Letni etat na upravi znaša pribl. 10 m³ na hektar, oziroma 89 % prirastka. Večji delež površine gozdov je vključen v naravni park „Westerzgebirge-Vogtland“, upravljajo še 11 gozdnih rezervatov in 43 naravnih spomenikov. Kar 60 % površine gozdov je v zlivnem območju zaščitnih vodnih virov. Zaradi enomernih gozdov jih pestijo naravne ujme, kar 55 % poseka so sanitarne sečnje.

Vendar so v zadnjih 25 letih dosegli precejšen premik na bolje v zgradbi gozdov. Pred tem so prevladovali precej enomerni čisti gozdovi smreke, ki so jih želeli spremeniti v raznodobne in mešane. Zanimivo je, da so ob prevzemu uprave obiskali Slovenijo in povzeli tudi nekatere naše rešitve, predvsem pa s primeri dobre prakse potrdili svojo odločitev. Leta 1990 je bilo na celotni površini gozdne uprave le 5 % raznomernih gozdov, zdaj pa obsegajo že skoraj polovico gozdne površine. Še večji premik so dosegli pri drevnesni sestavi, razširjenosti in preraščanju mladja. Tako je okrevanje gozdov po naravnih ujmah značilno hitrejše.

Poleg postopne premene sestojev s strukturnim redčenjem so značilno spremenili lovni režim.

Z zniževanjem gostot jelenjadi in srnjadi so pred petnajstimi leti dosegli naravno pomlajevanje bukve brez kolektivne zaščite, z nadaljnjim povečevanjem odstrela pa pred desetimi leti še jelke. S tem so praktično izničili letne škode po divjadi zaradi lupljenja in objedanja v obratu, ki so

Slika 4: Gozdna uprava Eibenstock, začetni stadij premene (foto: J. Diaci)

Gozdarstvo v času in prostoru

prej znašale pribl. 3 milijone EUR. V letu 2016 je znašal delež svežih poškodb zaradi lupljenja manj kot 1 %, delež objedenosti mladja pa je bil nižji od 5 %. Po njihovih ocenah je to mogoče doseči pri gostotah jelenjadi pod 1 kos na ha. Veliko sečnje opravijo s stroji v kombinaciji z motomanualno sečnjo. Sečnospravilne poti so na razdaljah 30 m, s čimer so poškodbe tal sorazmerno majhne.

Na terenu smo si ogledali dokaj enomerne smrekove mlajše debeljake, kjer izvajajo prvo stopnjo premenilnega redčenja s podsaditvijo ali podsetvijo jelke in bukve (slika 1). Uspeh podsaditve je presenetljivo visok (90 %). Za podsetev so razvili lastni sejalnik. Zadnji deset let v obratu letno podsejejo od 15 do 60 ha z jelko,

bukvijo in javorom. Zaradi zakisanosti tal so v preteklosti izvajali tudi apnenje. Sledil je ogled več naprednejših stopenj premene, kjer so po 25-letih postopne premene že lepo vidni obrisi raznodobnega mešanega trajnega gozda smreke, bukve, jelke, jerebike in gorskega javorja. Zadnji sestoj je bil eden redkih z ohranjenimi drevesno sestavo iz preteklosti. Pred leti je bila zasnova precej enomerna, danes se s premenilnim redčenjem postopno približujejo ciljni zgradi trajnega gozda, ki za celoten obrat znaša 45 % smreke, 20 % bukve, 20 % jelke in 15 % macesna, bora, javorja in drugih vrst s sorazmerno visoko lesno zalogo (300 - 500 m³ na hektar).

Slika 5: Gozdna uprava Eibenstock, napredujoča premena (foto: J. Diaci)

Gozdno posestvo Beichlingen, 23. Junij 2018

Posestvo Beichlingen obsega približno 600 ha gozdov in se nahaja v bližini isto-imenske vasi v zvezni deželi Turingiji. Lastnik posestva je zasebno podjetje »Hatzfeldt-Wildenburg'sche Verwaltung« ki ima skupaj v lasti 15.058 ha gozdov. Gozdovi so čudoviti raznodobni sestoji z mešano drevesno sestavo, kakovostnimi sortimenti ter naravnim pomladkom v spodnji plasti. Med drevesnimi vrstami prevladuje bukev (42%), pojavljajo pa se še druge vrste: smreka (13 %), hrast (11%), macesen (7%), javor (9%), jesen (9%), bor (6%) ter ostali listavci (lipa, brest,... 3%). Mešana drevesna sestava in visok delež plemenitih listavcev nakazuje, da je bilo v preteklosti razmeroma malo objedanja po divjadi.

V povojnem obdobju so mešane sestoje začeli spreminjati v monokulture iglavcev (predvsem smreke). Ti ostanki so vidni še danes (slika 5) Kljub temu se je ohranil velik del mešanih listnatih sestojev iz katerih so v zadnjem desetletju odstranili del odraslega sestoja in tako spodbudili naravno pomlajevanje.

Od leta 2012 naprej, ko so posestvo kupili, z njim gospodarijo na sonaraven način in skušajo čim bolj posnemati procese, ki se odvijajo v naravi. Glavno vodilo jim predstavljajo naslednji cilji:

- Ohranjanje in vzpostavitev mešanih sestojev s pomočjo naravnega pomlajevanja in sadnje kjer je to potrebno.
- Stalna nega in redčenje v vseh razvojnih fazah – s tem želijo zagotoviti kakovostne in zdrave sestoje.
- Proizvodnja kvalitetnega lesa večjih dimenzij vseh drevesnih vrst.
- Uravnavanje populacije srnjadi in jelenjadi v dobro gozda.
- Vključevanje ekoloških principov v gospodarjenje z gozdovi (vzdrževanje biotopov in ohranjanje vrst).

Ukrepe načrtujejo na dolgi rok. S čim manj posegi v gozdni prostor želijo realizirati načrte in upravičiti svoje investicije. V ta namen tudi redno, vsakih 10 let, izvajajo monitoring gozdov in spremljajo strukturo in količino poseka. Sečnja poteka predvsem s harvesterji, sečnosprilne poti so med seboj oddaljene 40 m. Kjer je naravna

Slika 6: Gozdno posestvo Beichlingen, ostanki monokulture iglavcev (foto: K. Sever)

Gozdarstvo v času in prostoru

obnova otežena, sadijo in sejejo naravne drevesne vrste (predvsem jelko in plemenite listavce). Seme proizvedejo sami, iz svojega gozda.

Posebej pomembno poglavje jim predstavlja lov (slika 6). Pravijo, da lovijo v dobro gozda, saj prevelike populacije divjadi z objedanjem mladja onemogočajo pomlajevanje sestojev. Lovijo sami in s pomočjo gostujočih lovcev, ki so običajno lokalni prebivalci, združeni v lovski organizaciji. Lov s preže kombinirajo s t.i. pogonom, ki ga izvajajo s pomočjo psov in predvsem v jesensko-zimskem času. Takšen način lova trenutno predstavlja 40 % odlova in se zaradi raznomerne strukture gozda (intenzivno pomlajevanje in posledično slaba vidljivost, ki otežuje lov s preže) povečuje. Pogon je po mnenju nekaterih strokovnjakov najbolj primerna oblika lova, saj posnema procese v naravi (npr., ko plenilci lovijo svoj plen). Ker običajno traja največ 3 ure ter 1 krat do 2 krat na leto, predstavlja tudi manj stresa za divjad.

Minimalna velikost gozda, ki omogoča lastništvo nad odlovom, je 75 ha. To pomeni, če divjad ustreliš v svojem gozdu, ki meri več kot 75 ha, je le ta tvoja last. Na koncu vsakega leta poročajo

vrstno in starostno strukturo odlova. Po nakupu gozda, leta 2012, so ugotovili, da je populacija divjadi previsoka in jim povzroča škodo v gozdu, zato so prva tri leta izvajali bolj intenziven odstrel (20 kosov/100 ha/leto). Sedaj, ko je divjadi manj izvajajo nižji odstrel (10 kosov/100 ha/leto). Ker izvajajo reden odstrel ni potrebe po ograjevanju površin. Izračunali so, da zaradi neuporabe ograj na leto prihranijo od 120 do 150 €/ha.

Sonaravno gospodarjenje z gozdovi gre z roko v roki z ohranjanjem narave. Saj s tem, ko zagotavljajo stalno pokritost z gozdom, mešanje naravnih drevesnih vrst, naravno pomlajevanje, sečnjo posameznih dreves, ohranjanje tal in gozdnega roba, pestro vrstno sestavo, ohranjanje habitatnih in odmrlih dreves in ekosistemu prilagojen lov, prav tako pozitivno vplivajo na ohranjanje narave. V ta namen so skupno 19 ha gozdov izločili iz gospodarjenja in jih prepustili naravnemu razvoju. Količina odmrlega drevja debelejšega od 20 cm trenutno predstavlja 10 m³/ha.

Slika 7: Gozdno posestvo Beichlingen, lovski preža (foto: K. Sever)

Za zaključek

Kaj bi o vtisih s strokovnih ekskurzij na letnem srečanju Prosilva Evropa nedvomno najprej povedali? Videli smo mnogo res zanimivih gozdnogojitvenih primerov. Nedvomno so naredili vtis učinkovita premena enomernih smrekovih sestojev v gozdni uprava Eibenstock v bolj naravne mešane oblike, učinkovito lovno ukrepanje na gozdnem posestvu Beichlingen, s katerim so omogočili naravno obnovo sestojev. Vtis pa je naredilo tudi tesno sodelovanje gozdarjev z javnostjo pri gospodarjenju z mestnim gozdom v Webichtu.

Mag. Kristina Sever
Prof. dr. Jurij Diaci
Tone Lesnik